

dárce vyjádřeným v zákoně čís. 262/36, což právě neznamená nic jiného než suspendování konkrétní soukromoprávní autonomie předpisem veřejného měnového práva (Vážný 14920). Proto zlatá doložka jest derogována devalvačním zákonem, nemůže před ním obstáti.

Tento názor jsem zastával a vycházel jsem ze shora uvedených dedukcí. Obdobné stanovisko zastával také nejvyšší soud v citovaném rozhodnutí (Vážný 14.920). Toto rozhodnutí to bylo také, které dalo podnět k četným sporům, poněvadž všichni ti, kteří měli plnit svoje závazky drželi se jeho zásad a odpírali plnit podle dohody ve zlaté a stáli na stanovisku, že devalvační zákony zlaté doložky zrušily v každém případě uvnitř státu. Když však desítky sporů o platnost i neplatnost zlaté doložky byly v běhu, náš nejvyšší soud změnil svoje dosud zastávané stanovisko a postavil se na stanovisko opačné.

Ve svých rozhodnutích (Vážný 15.638, 15.714, 16.193) vycházel nejvyšší soud z názoru, že podle důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákon č. 25/34 Sb. z. a n. a zákon č. 262/36 těmito ustanoveními nejsou dotčeny úmluvy ať cizozemské či mezinárodní, které znějí na placení v korunách, vyjádřené určitým obsahem zlata. Dále ve svém rozhodnutí čís. 16.193 (Vážný) nejvyšší soud tento názor svůj blíže oddůvodňuje a praví: „Jestliže strany ve smlouvě jasně vyjádřily, že má být základem pro celý poměr podle jejich shodné vůle relace tuzemské měnové jednotky zákonem stanovené, a že tato relace má být rozhodující i pro dlužníka při placení zápůjčky nebo úroků, pak věřitelce mělo by se dostat v době placení dluhu tolik korun, aby si za ně mohla opatřit množství zlata, jaké by mohla koupit v době uzavření smlouvy. Takové ujednání není proti dobrým mravům a váže obě smluvní strany. Jeho platnost nebyla dotčena devalvačním zákonem a takové valutové ujednání se řečenému zákonu nepříčí. Má proto věřitelka nárok na plnění podle hodnoty zlata ze smlouvy a nemůže padati na váhu ani to, zda jest obohacena smluveným opatřením, či zda jest dlužník poškozen. Ani o jedno ani o druhé tu nejde, poněvadž dlužník má plnit pouze to, k čemu se smluvně zavázal. Strany zvolily ve smlouvě za smlouvenou hodnotu, která měla být zase vrácena, zákonnou relaci zlata tuzemské měny. Podle toho tedy byla pro ně rozhodující relace, jak se jeví v tuzemsku a nezáleží tedy na tom, jaké jsou poměry na cizozemských trzích zlata. Ze smlouvy je viděti, že měřítkem obou plnění mělo být určité množství zlata a nikoliv tedy kupní síla tuzemské měnové jednotky, jak by se snad projevovala v cenových indexech.“

Stejně stanovisko jako naše soudy zaujímá také říšský soud ve svém rozsudku ze dne 28. října 1940 VII 457/39 uveřejněný v týdeníku Deutsches Recht. Při tom tento soud vychází z úvahy, že, když strany učiní nějaké ustanovení zákonné výslovně obsahem své smluvní vůle, dávají tím najevo, že chtějí, aby tento obsah jejich vůle byl položen za základ jejich právního poměru nezávisle na osudu zákonného ustanovení. To znamená, že to, co smluvili, má být pro výklad jejich právního poměru rozhodným a má trvat bez ohledu na to, zda zákon sám, podle něhož ono ustanovení bylo vytvořeno, anebo z něho bylo vyňato, doznal později nějaké změny či nikoliv, po-

kud tomu ovšem neodporuje donucující právní předpis. A dále praví říšský soud, že tím je jen zřejmo, že sporné strany chtěly při úmluvě zajistiti stálou hodnotu požadované pohledávky, i kdyby věřiteli nepříslušel nárok podle § 988, 989 obč. zák.

Tím tedy definitivně v judikatuře bylo ustáleno, že zlaté doložky nebyly derogovány měnovými předpisy se zřetelem na ustanovení § 879 ob. zák.

Určité změny nastaly zákonem č. 344/41 Sb. z. a n., podle kterého zlatá doložka je sice přípustná, ale pokud dohody byly uzavřeny po 30. 9. 1940 smí býti vypočítávána dlužná částka na základě ceny zlata, kterou určí Nár. banka. Avšak ode dne účinnosti nařízení, nesmí býti zřízeno vůbec zástavní právo v pozemkových knihách, pro pohledávku znějící na cizozemskou měnu nebo měnu tuzemskou vázanou na zlatou doložku. Při této eventualitě je nerozhodné, kdy smlouva byla uzavřena, zda před účinností nařízení nebo po jeho účinnosti. Výjimka se připouští pro pohledávku znějící na cizozemskou měnu, pro kterou zástavní právo v knihách bylo dříve zapsáno, když místo nemovitosti, dosud zatížené, nebo vedle ní má býti zatížena nemovitost jiná, a když je toho třeba pro jistotu sirotčí.

Dr. JINDŘICH PROCHÁZKA:

Dohoda o věcech pozůstalostních mezi Slovenským státem a Německou říší.

Zřízením samostatného Slovenského státu 14. března 1939 se stala tato část bývalé československé republiky v poměru k zemím historickým, které tvoří Protektorát Čechy a Moravu, cizinou. Příslušníci Slovenského státu se pak stali vůči Protektorátu Čechy a Morava cizinci.

To se projevilo i v řízení pozůstalostním. Pokud šlo o pozůstalosti již zahájené, byly sporné otázky upraveny dohodou o vzájemném uspořádání v oboru soudnictví mezi Německou říší a Slovenským státem ze dne 20. července 1939, říš. zák. II, str. 970.

Pokud však šlo o projednávání pozůstalostí zahájených na území Protektorátu nebo Slovenska po zřízení samostatného Slovenského státu po zůstaviteli, který byl příslušníkem druhého státu, jednalo se o pozůstalost po cizinci, ohledně které platí ustanovení zvláštní. Těmito ustanoveními jest u nás § 22 a násl. nesp. patentu, který však nastupuje pouze, není-li jiné dohody upravené státními smlouvami.

K této smluvní dohodě mezi Německou říší a Slovenským státem došlo dvěma smlouvami.

Nejprve to byla dohoda mezi Německou říší a Slovenským státem o právní ochraně a právní pomoci ve věcech občanského a obchodního práva ze dne 18. října 1940, říš. zák. II 1941, str. 161, Věst. ř. prot. 1941, str. 271. Tato dohoda byla se závěrečným protokolem ratifikována a výměna ratifikačních listin se stala dne 2. května 1941 v Berlínu, takže nabyla platnosti dnem 3. června 1941.

Tato dohoda má ustanovení týkající se pozůstalostního řízení v závěrečném protokolu II, č. 3 a jejich předpisů jest použiti pouze na dědické případy,

kteří vznikly do nabytí platnosti nové dohody o věcech pozůstalostních, t. j. do 12. dubna 1942.

Zůstala-li podle tohoto závěrečného protokolu na území jedné smluvní strany movitá pozůstalost po příslušníku druhé smluvní strany, přenechá se jak úprava pozůstalosti (projednání pozůstalosti), tak i rozhodnutí sporných dědických nároků podle předpisů pro to stávajících soudům domovského státu. Movitá pozůstalost se vydá příslušnému úřadu domovského státu zůstavitelova podle platných předpisů. Těmito předpisy jest na naší straně ustanovení § 23 a násl. nesp. patentu. Tento § 23 rovněž ponechává projednání movité pozůstalosti po cizinci soudům domovského státu za podmínky vzájemnosti. A tato vzájemnost zde právě citovaným závěrečným protokolem je zaručena. Naproti tomu se ovšem netýká pozůstalostí nemovitých, které se řídí zásadou *lex rei sitae*.

Pokud jde o dědické případy, které nastaly po 12. dubnu 1942, řídí se tyto již novou dohodou o věcech pozůstalostních mezi Slovenským státem a Německou říší ze dne 23. října 1941, říš. zák. 1942 II, str. 183. Tato dohoda byla ratifikována a výměna ratifikačních listin se stala 11. března 1942 v Berlínu, takže dohoda podle § 29 nabyla účinnosti dnem 12. dubna 1942. Ve Věstníku říšského protektora nebyla dosud publikována.

Dohoda jest rozdělena ve čtyři části. Část první má ustanovení všeobecná o zacházení s příslušníky druhé smluvní strany a o jejich dědické způsobilosti (§§ 1—2), část druhá má ustanovení o dědické posloupnosti a o opatřeních na případ smrti (§§ 3—7), část třetí o příslušnosti a řízení (§§ 8—22) a část čtvrtá obsahuje ustanovení závěrečná (§§ 23—29).

1. Dědická způsobilost.

S příslušníky jedné smluvní strany se zachází na území druhé smluvní strany co do nabývání na případ smrti jak v ohledu občanskoprávním tak veřejnoprávním jako s tuzemci. To platí zejména i o veřejných daních a dávkách, které se z pozůstalosti platí. Nemůže tedy býti příslušníku Slovenského státu u nás (a našemu příslušníku naopak na Slovensku) předepsána zvýšená dědická daň jen pro jeho vlastnost cizince (§ 1, odst. 1).

Příslušníci jedné smluvní strany, kteří na území druhé smluvní strany uplatňují dědické nároky, musí míti dědickou způsobilost jak podle práva té strany, jejímž příslušníkem byl zůstavitel v době své smrti, tedy podle práva vlasti zůstavitele, tak i podle práva té strany, jejímž příslušníkem jest dědic, tedy podle práva své vlasti (§ 1, odst. 2).

Způsobilým děditi jest podle našeho práva každý, kdo je oprávněn nabývatí majetku (§ 538 ob. zák. obč.). Některé osoby však jsou nezpůsobilé děditi, a to některé absolutně, t. j. vůbec po každém, a jiné relativně, t. j. pouze po určité osobě.

Absolutně nezpůsobilými děditi jsou:

a) Zběhové vojska řadového i zálohy od svého zběhnutí do návratu (§ 544 ob. z. obč.). Toto ustanovení, pokud vůbec by mohlo přijít v úvažu, nutno však pokládati za zrušené,

b) kdo se práva něčeho nabývatí vůbec zřekl. Sem patří především osoby řeholní, které vykonaly slavný slib chudoby (§§ 538, 539 o. z. o.).

Způsobilost dědickou však mají:

a) členové rytířského řádu německého (§ 10 patentu ze dne 28. června 1840),

b) rytíři řádu maltánského (dv. dekr. ze dne 29. července 1768),

c) řeholníci, kteří slavných slibů byli zproštěni,

d) řeholníci, kteří zrušením kláštera nebo řádu ze svého stavu vystoupili (dv. dekr. ze dne 17. srpna a 28. prosince 1835, č. 76 a 111 sb. z. s. a dekr. dv. kanc. ze dne 4. ledna 1836 sv. sb. z. pol.),

e) řeholníci, kteří dosáhli hodnosti biskupské nebo vyšší (dekr. dv. kanc. ze dne 17. června 1835, č. 14816) (srv. Krčmář: Právo občanské V, Právo dědické, str. 8 a násl.).

Pokud jde o otázku relativní nezpůsobilosti dědické, byla tato otázka v naší právní literatuře sporná. Spor se točil především kolem otázky, zná-li naše právo vůbec institut relativní nezpůsobilosti, neboť případy §§ 540 a 542 ob. z. obč. byly některými shrnovány pod pojem dědické indignity (nehodnosti) podle římského práva a případ § 543 pak pod pojem nedostatku testamenti *factionis passivae* (srv. Krčmář).

Pro řešení otázky dědické způsobilosti s hlediska § 1, odst. 2 smlouvy ovšem tento spor není rozhodující a s hlediska a účelu tohoto smluvního ustanovení budeme i případy §§ 540, 542 a 543 pokládati za důvody dědické nezpůsobilosti, ať již v teorii jsou nazývány indignitou nebo nedostatkem testamenti *factionis passivae*.

Jest pak nezpůsobilý děditi:

a) kdo se proti zůstaviteli dopustil zločinu, pokud nevychází najevo, že mu zůstavitel odpustil (§ 540). Zločin se musil státi za života zůstavitelova (rozh. z 19. VI. 1894 č. 15.149). Rozsudek trestního soudu však není prejudicielním (rozh. z 6. IV. 1910, č. XIII, 5023),

b) kdo zůstavitele k projevení poslední vůle donutil nebo podvodným způsobem svedl, překazil změnu nebo prohlášení poslední vůle, nebo potlačil poslední porřízení, které od něho již bylo zřízeno (§ 542),

c) na základě testamentu vzájemně ti, kdo se k cizoložství nebo krvesmilství na soudě doznali nebo byli usvědčeni (§ 543).

Podle slovenského práva jest nehodným podle soudní praxe:

a) kdo se na zůstaviteli dopustil úkladné vraždy nebo úmyslného zabití,

b) kdo zničil, zatajil nebo zpronevěřil jeho závět,

c) kdo donutil zůstavitele ke zřízení závěti nebo znemožnil mu závět zříditi či změnit,

d) manželka, která cizoložila s manželovým vrahem a po spáchání vraždy mu nadřezovala (Fajnor: Dědické právo na Slovensku, Právní obzor, roč. VI, str. 16, srv. Rouček: Obecný zákon občanský a občanské právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi ve vydání Kompassu, I, str. 426).

II. Dědická posloupnost a opatření na případ smrti.

Movitá pozůstalost se dědí po příslušníku jedné smluvní strany podle práva té smluvní strany, jejímž příslušníkem byl zůstavitel v době své smrti, a to i když se tato movitá pozůstalost nalézá na území druhé smluvní strany (§ 3, odst. 1). To platí zejména i o ručení za pozůstalostní dluhy. Zemře-li tedy protektorátní příslušník na Slovensku, řídí se dědická posloupnost materiálním právem protektorátním, takže zejména dědic bude moci použítí benefícia inventarii podle § 802 ob. z. obč., bude moci navrhnouti separaci bonorum podle § 812 ob. z. obč. a konvokaci věřitelů podle § 813 ob. z. obč. Movitá pozůstalost po slovenském státním příslušníku nalézájící se v Protektorátu se dědí ovšem zase naopak podle slovenského práva. Dědic proto nebude se moci přihlásiti podmíněně ani nebude moci navrhnouti separaci bonorum ani žádati za svolání pozůstalostních věřitelů, protože slovenské právo tyto právní ústavy nezná.

Movitá pozůstalost, kterou jest podle práva vlasti zůstavitele považovat za takovou, jako by byla bez dědice, případně domovskému státu anebo jiné právnické osobě, které připadají odúmrti podle práva vlasti zůstavitele (§ 3, odst. 2). Zemře-li tedy protektorátní příslušník na Slovensku, zanechav movitou pozůstalost, a podle našeho práva není nikdo oprávněn k dědické posloupnosti, nebo nenabude-li nikdo dědictví, případně pozůstalost jako odúmrtí Protektorátu (§ 760 ob. z. obč.). V opačném případě zemře-li slovenský příslušník v Protektorátu, případně odúmrtí Slovenskému státu.

(Pokračování.)

Dr. STANISLAV JANĎOUREK, odborový rada:

Řízení při úpravě společenského kapitálu některých kapitálových společností.

Vysvětlivky k vl. nař. č. 141/1942 Sb.

Vl. nař. ze dne 22. dubna 1942, č. 141 Sb., obsahující předpisy o rozdělování zisku v některých kapitálových společnostech a o změně jejich společenského kapitálu dává akciovým společnostem, komanditním společnostem na akcie, společnostem s ručením omezeným a horním těžírstvům možnost, aby upravily svůj společenský kapitál jeho zvýšením nebo snížením.

Současně upravuje toto nařízení postup při úpravě společenského kapitálu.

Návrh na úpravu kapitálu a spolu s tím na změnu stanov podává předseda představenstva (správní rady), jenž zároveň sestaví účetní rozvahu.

Na návrh předsedy vydá berní správa příslušná pro kapitálovou společnost buď osvědčení o rozsahu kapitálové úpravy, jak jej připouští toto nařízení aneb osvědčení o tom, že proti rozsahu kapitálové

úpravy, jak jej společnost zamýšlí, není podle tohoto nařízení námitek.

Podle cit. nařízení mohou totiž ke zvýšení společenského kapitálu býti použity především vykázané pravé rezervy včetně stabilizačního fondu utvořeného podle zák. č. 78/1927 Sb., dále fondu podle čl. VII. uváděcích ustanovení k zákonu o přímých daních a včetně přínosu zisku po odečtení přenesené ztráty, pokud se tyto objevují ve výroční bilanci společnosti pouze za obchodní rok 1939 anebo nejde-li o obchodní rok končící dnem 31. prosince 1939, za onen obchodní rok, v němž se vyskytlo datum 31. prosince 1939.

Nelze však ke zvýšení kapitálu použítí rezerv, jež slouží ke krytí neodepsaných ztrát.

Snížení společenského kapitálu může býti provedeno o ztráty vykázané toliko v obchodním roce 1939.

Cit. vl. nař. dále stanoví, že společnosti musí po provedené úpravě společenského kapitálu zbýti na vykázaných pravých rezervách nejméně 10% nově stanoveného společenského kapitálu.

Potom předloží předseda návrh na úpravu kapitálu a změny stanov spolu s účetní rozvahou a osvědčením berní správy představenstvu (správní radě), jež se usnáší o návrhu předsedově na úpravu kapitálu a znění stanov většinou nejméně $\frac{3}{4}$ hlasů všech svých členů, tedy nikoliv jen členů přítomných. Nedsáhlo-li by se takové většiny, rozhodne o věci mimořádná valná hromada, při jejímž svolání dlužno šetřiti příslušných ustanovení stanov, resp. společenské smlouvy a které třeba předložiti všechny zmíněné doklady.

Po usnesení správní rady, resp. valné hromady, provádí se zápis v obchodním rejstříku. K žádosti o tento zápis dlužno připojiti potvrzení ministerstva hospodářství a práce o tom, že při zvýšení bylo použito shora uvedených rezerv a že na vykázaných pravých rezervách zbyla částka ve výši nejméně 10% nově stanoveného společenského kapitálu.

Akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným nepřipojují tudíž k zápisu nějaký jiný doklad (schválení) od ministerstva hospodářství a práce, pokud jde o zvýšení nebo snížení akciového kapitálu u akciových společnostech, aneb zvýšení případně snížení kmenového kapitálu u společností s ručením omezeným.

K žádosti, opatřené kolkem za 5 K, předkládané ministerstvu hospodářství a práce o vystavení uvedeného potvrzení dlužno připojiti protokol o usnesení správní rady, případně mimořádné valné hromady, návrh na úpravu znění stanov související se zvýšením kapitálu, účetní rozvahu a přehled výše uvedených pravých rezerv, jichž bylo použito ke zvýšení společenského kapitálu spolu s přehledem zbývajících pravých rezerv ve výši nejméně 10% nově stanoveného společenského kapitálu.

Ministerstvo hospodářství a práce rozhodne o žádosti za zmíněné potvrzení do dvou měsíců; nebylo-li do uvedené lhůty rozhodnuto, pokládá se podle cit. vl. nař. potvrzení za udělené.

Zápisem do obchodního rejstříku jest úprava společenského kapitálu podle tohoto nařízení provedena.